

האמהות עם העצומה. מימין לשמאל: מרב אודן, נורית קשטן, ציפי משא, אילי קאומן, מיכל תבורין ודיתה און

צילום: נאלי וואבר

הסקמולוגית זיית אברמסון, שהצטרפה למאבק:

"יש לי הרגשה שמוכרחים לעשות מה שרק אפשר"

היום, עכשיו, כרגע נראה שכן יחתמו בקשר לחברון, וטיפה התאוששתי. נראה לי שהוא מת' כוון עכשיו לסגור, לא מהמניעים שלי, אלא מפ' ני שהוא מבין, גם מצד האמריקנים וגם מצד הערבים האחרים, שאין לו ברירה".

יש השפעה למחאה כמו יוזמת האמהות? "אני חושבת שמאחר שאצלנו העם מחולק לשניים, אין למחאה השפעה. שמעתי בסוף הש' בוע תוכנית על רבין, ונהניתי להיווכח עד כמה הוא לא זו או מדרכו למרות מחאה קולנית ואגר' סיבית. היות וביבי יודע שאחוז גדול יותר מסכים עם דרכו ומרוצה ממנה, ולרעתו הדרך השמאלית מוטעית ומסוכנת, הוא לא מתרשם מהמחאה".

או המחאה היא רק הפגנת נוכחות? "חשוב גם שיידעו בחוץ, שיידעו בעולם, שיידעו הערבים שיש כאן גם קולות אחרים".

למחאת נשים יש אימפקט מיוחד? "אני לא בטוחה. אני יותר נוטה לראות בזה מידה של סחטנות סנטימנטלית. אני לא חושבת שצריך להיות משקל יתר לרעתה של אשה, גם אם היא אם, מאשר לרעתו של גבר, מה גם שהוא זה שצריך ללכת להילחם. גם אם הוא מארגנים עצומה של שני המינים הייתי מצטרפת".

לראגת הנשים לבניהן אין משקל יתר? "אני לא בטוחה. כשאני רואה את הנשים שש' מות את ילדיהן בחברון ונותנות להם לנסוע באור' טובים משורייין לביה"ס, אני לא בטוחה בעניין האמהות. כל אשה תורמת את האמהות למטרות שלה".

הסקמולוגית זיית אברמסון, שהצטרפה לה' תארגנות אומרת שהיתה יוצאת לרחובות, אילו האמינה שזה יעזור. "אני רואה ברמיזי את ההר' רים השכולים והאלמנות של הסיבוב הבא, ויש לי הרגשה שמוכרחים לעשות מה שרק אפשר".

באיזה רגע הישית התנגדות למהלכי נתניהו? "כשראיתי אותו לראשונה בטלוויזיה, לפני שנים. הרגשתי שהאיש מאוד מפחיד אותי. הוא נראה לי חף ממוטיבציה חברתית, מרצון לתרום לכלל. הוא מרוכז באמביציה האישית שלו ופשוט רוצה להיות ראש ממשלה, ובעצם להיות מלך. לזה צריך להוסיף את השקפת העולם הכותנית שבתוכה גדל, הטוענת שהור הוא אויב, ואז צריך להיות תוקפן כלפיו. השקפת עולם כזו מגשימה את עצמה. זה התאמת מהר מהצפוי, כשלא היה אכפת לו כמה אנשי ליכוד יוכנסו לממשלה, בזה שהוא משנה את דעתו בכל נושא, מקבל החלטות בעזרת אנשים שכזו ושתלויים בו, ואינו מרגיש מחויבות לשתף יותר אנשים שכזו הציבור".

כלומר, התאמת בעיניך יחסו לדימוסרטיבה? "הדימוסרטיבה והמלחמה. כשהתחיל לסחוב את התהליך היה ברור שהוא מנסה להימנע ממנו. ראיתי את ההתייחסות שלו לפלסטינאים כאל אויב, וכשאתה מתייחס אל מישהו כאל אויב, הוא יתנהג כאויב. הפלסטינאים בעיני הם אידיויטים. לו נועצו בי, הייתי מציעה להם לעבור למחאה פסיבית. לשכב על הכביש כשבאים טנקים יש' ראלים, לשבות ולצום".

משהו השתנה באירועים האחרונים?

במחשבים. כיום שיש האחרון ישבה ליד הצרכניה וביקשה לגייס התימות לעצומה. "היה קשה. אנשים כאן כרוכם עדיין חקלאים, העירו הערות קשות, שזה לא יעזור, שמחאה לא משנה מדיניות. נתקלתי בנשים רבות שאמרו, 'אני צריכה את אישור בעלי'. מעניין אם כשהן קונות שמלה הן מבקשות את אישור הבעל. מישהו אמר, 'את מתפרצת לדלת פתוחה, ביבי כבר מבצע את ההסכם'. תגובות כאלה מבלבלות אותי. אני לא איש פוליטי. אני פשוט לא מאמינה לאיש הזה, מתוך אינטואיציה".

ר' ביקשה להישאר בעילום שם ואפילו עילום היישוב שבו היא גרה. היא אם לשני בנים ביחידות מובחרות, וחוששת. גם היא כתבה מכתב המיועד לאמהות, והתלה גלגל רעיון של עצומה בין אנשי היישוב. "הומנו עשרה זוגות, גילגלנו שיחה חשבונו על הפגנה - כל אחד יכתוב את שמות הילדים על שלט, ונעמוד מול משרד הבטחון".

"אני, האם היהודיה, הישראלית", כתוב במכתב, "מבית ים או ירושלים, מקיבוץ שבעמק יזרעאל או מבית שאן, גידלתי את בני לאהוב את הארץ הזאת ואת האנשים החיים בה, בלי קשר לדתם ולמוצאם. תמיד אמרתי לבני שעלינו לכבד את שכנינו, כי גם להם רגשות ומאויים, ועם סגולה הוא עם היודע למצוא את הסגולות גם אצל זולתו".

ובני גדל, כילה, למד, אהב והתגייס לצבא. היום הוא חייל, וכשהוא בא לשבת הוא צריך גיבוי ותמיכה ואמונה עזה מבית. ואני, מאין ימצאו לי כוחות הנפש לתמוך בו בדרך הזו, כאשר אמונתי הולכת ונשברת. קשה לי מאוד ובלתי אפשרי לקבל את קידוש האבן וצינור המים בן האלפים, לעומת חיי בני בן העשרים. לא האבן היא סלע קיומנו, אלא בני - האוריקל, המורה, המשורר והמרען לעתיד".

"אני, ששיוכי היחיד הוא היותי אם, נשבעת שלא אשקוט עד שאמצא את אותו סולם ערכים, אהבת אדם, קדושת החיים, יושר וכבוד לזולת, עליהם חונכתי את בני, ואותו אומץ החיוב לאפיין הנהגה. והיה ולא אמצא את כל אלו אלחם עד חורמה. ומנסייני, כוח המונע ע"י אהבה גדולה הינו כוח עצום".

לדגמק. ככל מקום מסרנו מסר, שבשביל האנשים ככל העולם חשוב לחיות בשלום, וראינו איך מבינים אותנו כקלות, ולא חשוב מאיזה ארץ אתה ומאיזה דת אתה".

על פרויקט ילדי השלום כבר נתנה פאינה ראיון ל"ניו יורק טיימס". בארץ לא שינתה את השקפותיה, אבל קשיי החיים מנעו ממנה להיכנס לפעילות אקטיבית. "כשבאתי ארצה התחלתי לקרוא על ההיסטוריה של יחסי היהודים והערבים. הבנתי שאני עוד לא יודעת הכל, שאין לי זכות דבר בשם מישהו. יש כאן שינאה שנמשכת כל כך הרבה זמן. האוכלוסייה כאן קשה, קונסרבטיבית".

אפשר להתגבר על השינאה? "כשבאתי מרוסיה חשבתי שישראל כל כך קטנה, שאפילו לנו לא יהיה מקום, שאנחנו עושים משהו רק שעלינו. כשהגעתי ראיתי שיש כאן מספיק מקום לכולם, ליהודים ולערבים, שאפשר לחיות יחד".

את חייגה בנף העלייה הירושלמי? "יש לי הרבה חברים שחושבים כמוני. אבל בין הילדים מרוסיה אני רואה מחשבה אחרת. הם ר' ימניים, יותר מההורים, זה סימן לא טוב. חלק אומרים, 'ברוסיה לא היתה לנו מדינה, עכשיו אנחנו רוצים להיות בעלי בית'. אני לא כל כך מסכימה עם הדעה הזאת".

חנה אילן ממגדל העמק, מורה לספרות ולתיאטרון, נולדה בעיירה וחורה אליה, עלתה ממרוקו בגיל תשע. "עברתי כשבועיים האחרונים משהו חזק מאוד. נסעתי עם תלמידים לפולין, ודווקא שם עברו כי תחושות ימניות ורות לי, רצון לנקום. הייתי בתורה שאני הולכת להשתנות. מצד שני, פגשנו שם גוער פולני מקסים, והם ריבזו אתנו על התחושה הקשה לגבי מה שקורה בארץ. הסיפור של ביבי מפחיד אותם, הוא מסמן להם שצפויה מלחמה באזור".

מגדל העמק היא עיר ימנית ברובה, אם כי לטענת חנה, מעורבת יותר מהדימוי שלה. "העולים ממרוקו אינם פנאטיים", אומרת חנה, "אבל הדור השני והשלישי מתחרר, ואת זה הם קיבלו כאן, זה לא מאפיין את יהדות מרוקו".

מיכל שטראוס-תבורי היה בכפר ויתקין, עוסקת